

Granskningsutlåtande

Detaljplan för Tippen 1, 2, 3, 4 m fl i stadsdelen Högdalen i Stockholm Dp 2018-12824

Innehåll

Sammanfattning	1
Process	2
Bakgrund.....	3
Förslagets syfte och huvuddrag.....	3
Samråd för förslag till detaljplan Tippen m m S-Dp 2015-19270.....	4
Granskning av förslag till detaljplan Tippen 1, 2, 3, 4 m mf Dp 2018-12824	4
Synpunkter inkomna under samrådet	5
Remissinstanser	5
Synpunkter inkomna under granskning	11
Remissinstanser	11
Synpunkter inkomna efter granskningstidens slut.....	20
Sakägare enligt fastighetsförteckningen.....	21
Synpunkter inkomna under samråd och granskning som ej tillgodosätts	22
Stadsbyggnadskontorets sammanvägda ställningstagande	22

Sammanfattning

Planen syftar till att möjliggöra markförläggning av en idag luftburen kraftledningskabel. Kabelförläggningen ingick tidigare som en del i detaljplaneförslaget för kvarteret Tippen m m S-Dp 2015-19270 men har brutits ut för att projektet Stockholms ström ska kunna hålla uppsatt tidplan. Av plantekniska skäl tas även största delen av planområdet närmast Kvicksundsvägen med i föreliggande plan.

I detaljplanen ingår att reglera befintlig användning och säkra planerad utveckling av det omgivande industriområdet. Därför regleras användningarna J1 Värmeverk och J2 Avfallshantering.

Stadsbyggnadskontoret

Fleminggatan 4
Box 8314
104 20 Stockholm
Telefon 08-508 27 300
stadsbyggnadskontoret@stockholm.se
stockholm.se

Bilaga: Länsstyrelsens samrådsyttrande för S-Dp 2015-19270

Planen syftar också till att sätta en korrekt användning för en mindre del av depåområdets norra del som nu regleras som återvinningscentral.

Planförslaget skickades ut för granskning 2018-12-12 – 2019-01-21. Under granskningen har tio yttranden inkommit. Flertalet remissinstanser tillstyrker planförslaget men med vissa synpunkter i sak. Länsstyrelsen, kommunala lantmäterimyndigheten och stadens miljö- och hälsoskyddsnämnd framför synpunkter i sak, framför allt vad gäller dagvattenhanteringen och det plantekniska upplägget för att hantera det. En bostadsrättsförening har yttrat sig under granskningen med frågor om dagvattenhanteringen.

Inkomna synpunkter under granskningen föranleder att det planförslag som var på granskning bara delvis tas upp för antagande, inom det området har inga ändringar av förslaget gjorts. Planbeskrivningen har förtydligats gällande framförallt hanteringen av förorenade massor inom u-området.

Kontoret föreslår att förslaget till detaljplan antas.

Process

Eftersom planområdet tidigare ingick i förslaget till detaljplan Tippen m m S-Dp 2015-19270 redovisar följande granskningsutlåtande både de yttranden som inkom under samrådet för Tippen m m S-Dp 2015-19270 och som berör föreliggande planområde, samt granskningen av föreliggande plan, det vill säga Tippen 1, 2, 3, 4 m m Dp 2018-12824.

Utifrån de inkomna synpunkterna gällande dagvatten och hantering av markföroreningar ändras planområdet inför antagandet så att de delar som i granskningsförslaget inrymde dagvattendamm och T1-område för spår utgår inför antagandet. Den del av fastigheten Tippen 1 som låg öster om Kvicksundsvägen utgår också eftersom det fortfarande finns olösta frågor rörande platsens användning.

[illegible]

Förslagets syfte och huvuddrag

Planen syftar till att möjliggöra markförläggning av en idag luftburen kraftledning. Kabeln, som ägs och förvaltas av Svenska kraftnät, är en del av projektet Stockholms ström. Den planerade sträckningen går mellan ställverket Snösätra och Högdalen.

Kabelförläggningen ingick tidigare som en del i detaljplanen för kvarteret Tippen m m S-Dp 2015-19270 men bryts ut för att projektet Stockholms ström ska kunna hålla uppsatt tidplan. I detaljplanen ingår att reglera befintlig användning och säkra planerad utveckling av det omgivande industriområdet. Därför regleras användningarna J1 Värmeverk och J2 Avfallshantering. Av plantekniska skäl tas även största delen av planområdet närmast Kvicksundsvägen med i föreliggande plan.

Planen syftar också till att sätta en korrekt användning för en mindre del av depåområdets norra del som nu regleras som återvinningscentral.

Samråd för förslag till detaljplan Tippen m m S-Dp 2015-19270

Planförslaget för Tippen m m S-Dp 2015-19270 sändes ut på samråd 2017-09-19 - 2017-10-31. Information om samrådet skickades ut enligt sändlista till remissinstanser och berörda sakägare enligt fastighetsförteckningen. Samrådsförslaget visades i FYRKANTEN i Tekniska Nämndhuset, Fleminggatan 4.

Planförslaget visas även på Högdalens bibliotek, Högdalsgången 10, de tider då lokalen har öppet samt på stadsbyggnadskontorets hemsida, www.stockholm.se/detaljplaner. Annons om samråd och samrådsmöte publicerades i Svenska dagbladet, Dagens nyheter samt i lokaltidningen Mitt i söderort Bandhagen tisdagen den 19 september 2017. Samrådsmöte hölls 2017-09-27 i Skönstaholmsskolans matsal, Lördagsvägen 20, där drygt 10 personer närvarade.

Under samrådet inkom 47 yttranden. Av dessa har sex bedömts beröra det planområde som nu ingår i detaljplanen Tippen 1, 2, 3, 4 m fl 2018-12824. Fem av de inkomna yttrandena är från aktörer som ingått i arbetsgruppen för detaljplanen. Dessa tillstyrker alla planen men har synpunkter i sak. Det sjätte yttrandet är från länsstyrelsen som inkommit med flera synpunkter i sak framförallt gällande hanteringen av dagvatten.

Granskning av förslag till detaljplan Tippen 1, 2, 3, 4 m mf Dp 2018-12824

Planförslaget för Tippen 1, 2, 3, 4 m m (Dp 2018-12824) sändes ut för granskning under perioden 2018-12-12 – 2019-01-21.

Information skickades ut enligt sändlista till remissinstanser, berörda sakägare enligt fastighetsförteckningen. Planhandlingarna skickades ut till alla remissinstanser samt alla privatpersoner som haft synpunkter under samrådet för detaljplaneförslaget Tippen m m S-Dp 2015-19270. Annons för granskningen publicerades i Dagens nyheter och Svenska dagbladet 2018-12-12. Planförslaget visades i

Tekniska nämndhuset samt på stadsbyggnadskontorets hemsida,
www.stockholm.se/detaljplaner.

Under granskningen har nio yttranden inkommit. Flertalet remissinstanser tillstyrker planförslaget men med vissa synpunkter i sak. Länsstyrelsen, kommunala lantmäterimyndigheten och stadens miljö- och hälsoskyddsnämnd framför synpunkter i sak, framför allt vad gäller dagvattenhanteringen och det plantekniska upplägget för att hantera det. En bostadsrättsförening har yttrat sig under granskningen och de önskar en redogörelse för hur minskad infiltrering i området påverkar Magelungen.

Synpunkter inkomna under samrådet

Nedan redovisas en sammanfattning av de synpunkter som inkom under samrådet för Tippen m m S-Dp 2015-19270. Länsstyrelsens yttrande framgår i sin helhet i de delar som bedömts beröra detaljplanen Tippen 1, 2, 3, 4 m m (Dp 2018-12824). Hela yttrandet finns som bilaga till granskningsutlåtandet. Övriga yttranden sammanfattas, men bara i de delar som bedöms beröra föreliggande plan. Yttrandena i sin helhet finns att ta del av i planakten.

Remissinstanser

Länsstyrelsen

Förslag till detaljplan med tillhörande miljökonsekvensbeskrivning (MKB), upprättad den 12 september 2017, har översänts till Länsstyrelsen för samråd.

Planen syftar till att möjliggöra en fortsatt utveckling av de avfalls- och återvinningsverksamheter som finns inom området.

[...]

Sammanfattande bedömning

Länsstyrelsen bedömer, under nu kända förhållanden, att föreslagen utformning av planen inte visar;

- att miljökvalitetsnormerna för vatten enligt 5 kap. miljöbalken kan följas,
- [...]

Till nästa skede behöver också de geotekniska förutsättningarna, dagvattenhanteringen och naturmiljön inom området klargöras.

Om dessa problem och oklarheter kvarstår vid ett antagande kan Länsstyrelsen komma att ta upp planen för prövning enligt 11 kap. 10 § PBL. Planen kan då komma att upphävas enligt 11 kap. 11 § PBL.

[...]

Miljö kvalitetsnormer för vatten

För att Länsstyrelsen ska kunna bedöma effekten av dagvattenreningen inom planområdet krävs det att de referenser och schabloner som ligger till grund för beräkningen av reduktion av föroreningar redovisas tydligt. Endast referenser och schabloner som avspeglar klimat och jordförhållandena i Högdalen är relevanta i bedömningen för denna plan. [...]

Beskrivning av rening från högfluorerade ämnen (PFAS inklusive PFOS) saknas i dagvattenanalysen, likaså nuvarande halter. Det är troligt att höga halter PFAS finns i de gamla deponierna och att hanteringen av hushållssopor avger PFAS då det ingår i många konsumentprodukter så som bakplåtspapper, pappersförpackningar och textilier (se Nordiska Rådets rapport TemaNord 2017:543). Enligt Stockholms stads egna grundvattenmätningar har Johanneslundstoppen mycket höga halter av PFAS, över 400 ng/L. Liksom Högdalstippen skapades Johanneslundstoppen av schakt och rivningsmassor från bostads- och infrastrukturprojekt under 1960-talet.

Idag är vattenfiltrering med kol den enda beprövade metoden för att reducera PFAS i vatten och destruktion av PFAS kan i stort sett endast ske genom eldning i temperaturer över 1000 grader. Täta dagvattenlösningar avlastar lokala områden, men påverkar inte den totala belastningen på recipienterna. Samtliga ytvattenrecipienter (Magelungen, Drevviken, Mälaren) uppnår ej god status avseende PFOS (gränsvärde PFOS 0,65 ng/L) och därmed får ingen ytterligare försämring ske. Dålig efterlevnad av riktvärden får stora konsekvenser då Mälaren är dricksvattentäkt för miljoner konsumenterna och PFAS inklusive PFOS utgör idag ett problem för dricksvattenverken och alla vattenkonsumenterna. [...]

Med tanke på de känsliga recipienterna som finns i området, risk för föroreningar och på grund av att icke-försämringskravet gäller allt grundvatten, ska PFAS11 mätas (enligt de elva PFAS som ingår i riktvärdet för grundvatten enligt vattenmyndighetens inriktningsbeslut). I miljökonsekvensbeskrivningen bör det finnas en samlad bedömning av PFAS11 som kommer från Högdalstippen via dag- och grundvatten. Även bromerade flamskyddsmedel kan förekomma i dagvatten från både deponin och pågående verksamhet. Därför ska bromerade flamskyddsmedel analyseras i vatten som riskerar att hamna i recipienterna för att Länsstyrelsen ska kunna bedöma påverkan på recipienterna. Samtliga recipienter uppnår inte god status med avseende på

bromerade flamskyddsmedel, även kallat polybromerade difenylterar (PBDE). Ett mindre strängt krav finns för PBDE på grund av långväga luftdeposition, halterna får dock inte öka och punktkällor ska åtgärdas.

[...]

Hälsa och säkerhet

Översvämningsrisk

Staden skriver i planbeskrivningen att det behövs en utredning av markens höjdsättning för att undvika översvämningsproblem från skyfall. Länsstyrelsen delar denna bedömning och vill påminna staden om att eventuella krav på höjdsättning behöver säkerställas i plankartan. Bebyggelse som bedöms som samhällsviktig verksamhet bör i planeringen ges en högre säkerhetsnivå och planeras så att funktionen kan upprätthållas vid en eventuell översvämning.

[...]

Rådgivande synpunkter

Dagvatten

Ur prövningssynpunkt (för de miljöfarliga verksamheter som behöver prövas enligt miljöbalken av miljöprövningsdelegationen eller domstolen) anser Länsstyrelsen att dagvattenfrågan bör hanteras mer övergripande och även innefatta de ytor som redan i dagsläget är hårdgjorda. Enligt dagvattenrapporten minskar det totala flödet ut från området efter föreslagna fördröjningsåtgärder jämfört med idag. Dock har endast de tillkommande ytorna, som förändrats i och med planförslaget, beaktats i utredningen. Länsstyrelsen anser att det är viktigt att se på alla ytorna i ett sammanhang. Hanteringen gör det också svårt vid en senare prövning då olika krav kommer att ställas på olika delar av verksamheten, vilket kan leda till gränsdragningsproblem.

I planen framgår att i dagsläget är brunnar försedda med tätning för att förhindra utsläpp vid eventuella läckage, spill, olyckor och vid brand. Länsstyrelsen rekommenderar att detta även implementeras för nya brunnar på området. När större ombyggnader genomförs bör ovanstående åtgärdas. [...]

Förorenade områden

Under förutsättning att de föreslagna skyddsåtgärderna genomförs har Länsstyrelsen inget att erinra gällande förorenade områden. Länsstyrelsen vill påminna om att det är viktigt att staden har en dialog med tillsynsmyndigheten eftersom det finns en

föroreningsbild i området och att videventuella undersökningar och åtgärder ska samråd ske med tillsynsmyndigheten.

[...]

Naturmiljö

[...]

Länsstyrelsen konstaterar att det inom, samt i angränsning till, planområdet finns flera rapporterade fynd i Artportalen. Utöver fåglar har fynd av mindre vattensalamander, vanlig groda, vanlig snok, citronfläckad kärrtrollslända, fladdermus samt åkergroda noterats kring Gökdalens våtmark och i planområdets sydvästra del.

[...]

Stora delar av befintlig luftkraftledning kommer att tas bort och ersättas med markkabel. Av planbeskrivningen, och miljökonsekvensbeskrivningen, framgår att kraftledningsgatan troligen är en attraktiv miljö för fjärilar. Staden bör i första hand konstatera om det finns förekomst av rödlistade fjärilar i kraftledningsgatan och därefter utreda hur en rasering av luftledning kan komma att påverka eventuell förekomst av sexfläckig bastardsvärmaren och andra fjärilsarter, exempelvis asknätsfjäril.

[...]

Trafikförvaltningen, Region Stockholm (tidigare Stockholms läns landsting)

Trafikförvaltningen vid Region Stockholm motsätter sig att marken närmast Blixtljuset 18 ändras från T2, industrispår, till J3, avfallshantering. trafikförvaltningen har inga invändningar mot att u-området får föreslagen dragning om det tydliggörs att u-området ska nyttjas på sådant sätt att anläggandet av spår inte omöjliggörs. Förvaltningen vill också att J3-området, innefattande en bestämmelse om största byggnadsarea, blir mindre. Anledningen är att spåren behövs för den utökade depån som i sin tur motiveras av att tunnelbanan byggs ut. Trafikförvaltningen vill ha ett särskilt avtal om hur marken ska samutnyttjas för spår och underjordisk ledning.

Trafikförvaltningen meddelar vidare att Kvicksundsvägens bredd kommer att behöva justeras för att tunnelbaneplanens ledningsomläggningar.

Svenska kraftnät

Svenska kraftnät understryker vikten av att samordning sker mellan de ledningssamdragningar som görs för tunnelbaneplanen och de som sker inom ramen för utvecklingen av Tippenområdet. Svenska kraftnät tillstyrker planförslaget under förutsättning att de synpunkter som företaget lämnat beaktas.

Stadsbyggnadskontorets ställningstagande***Dagvatten och översvämning***

Planområdet för Tippen 1, 2, 3, 4 m fl Dp 2018-12824 togs ut ur förslaget till detaljplan Tippen m m S-Dp 2015-19270 då den ursprungliga planen fick en allt för förskjuten tidplan. Av plantekniska skäl togs dagvattendammen på Tippen 2 med i planförslaget. Dammen tjänade emellertid främst delar av Tippenområdet som ingår i Tippen m m (Dp 2015-19270). Dagvattenhanteringen beror mycket på hur området kommer att utvecklas och bebyggas. Därför planlades i granskningsversionen av detaljplanen Tippen 1, 2, 3, 4 m fl Dp 2018-12824 ett område för största tänkbara damm som skulle kunna behövas. Förfarandet innebar dock att dagvattenutredningen inte kunde beskriva hanteringen av de föroreningsämnen som länsstyrelsen efterfrågade eftersom utformningen av tillrinningsytorna inte var känd.

I granskningsversionen av detaljplanen för Tippen 1, 2, 3, 4 m fl Dp 2018-12824 tillkom ett område för trafikområde (T1) som inte ingick i detaljplanen för Tippen m m S-Dp2015-19270. Området är till största delen redan planlagt för spårtrafik och planläggningen innebar endast en ca tre meter breddning av området. Inom området finns lågpunkter som riskerar att översvämmas vid skyfall. Stadsbyggnadskontoret gjorde bedömningen att planläggningen inte förändrade översvämningssituationen samt att lågpunkterna skulle hanteras inom ramen för den större ombyggnationen för Högdalsdepån som planeras av Region Stockholm och Förvaltning för utbyggd tunnelbana (FUT). Stadsbyggnadskontoret bedömde också att infiltrationen av dagvatten, som redan sker, inte skulle förändras av planläggningen.

Förorenad mark

Stadsbyggnadskontoret noterar länsstyrelsens synpunkt gällande att dialog ska föras med tillsynsmyndighet vid hanteringen av förorenad mark inom planområdet. För efterfrågade markundersökningar hänvisar kontoret till de fortsatta arbetet med detaljplaneförslaget för Tippen m m S-Dp2015-19270.

Naturmiljö

Kontoret har efter samrådet undersökt hur krafledningsgatan för kabeln kommer att skötas. Ledningsgatan kommer även efter

markförläggningen av kabeln att röjas med samma frekvens som då ledningen var luftburen så att inte växtlighet stör kabelns funktion. Området kommer dock att vara något smalare. Stadsbyggnadskontoret bedömer att minskningen innebär en liten förändring för habitatet som helhet.

Trafikförvaltningen, Region Stockholm

Stadsbyggnadskontoret har efter samrådet för Tippen m m S-Dp 2015-19270 i samverkan med Förvaltning för utbyggd tunnelbana, FUT, ändrat planen så att inget område inom Blixtljuset 18 planläggs som industrimark (J). För byggrättens storlek inom J3 hänvisas till det fortsatta arbetet med detaljplanen Tippen m m S-Dp2015-19270. Efter samrådet har u-området för Svenska kraftnäts kabel flyttats på sådant sätt att det inte är i vägen för utbyggnaden av depåområdet.

Området vid Kvicksundsvägen som ingår i fastigheten Tippen 1 och som åsyftas i trafikförvaltningens yttrande fanns med i granskningshandlingarna för Tippen 1, 2, 3, 4 m fl Dp 2018-12824. I granskningsversionen redovisades hela området som J1, Värmeverk etc. (Området kommer emellertid inte att komma med i antagandehandlingarna eftersom parterna inte är överens)

Svenska kraftnät

u-området för Svenska kraftnäts kabel är anpassad för att inte komma i konflikt med vare sig utbyggnaden av spårtunneln för tunnelbanan, utvecklingen av ÅVC Vantör eller depåområdet.

Kommunala nämnder, bolag och förvaltningar

Exploateringskontoret

Planförslaget innebär att området för industrispår, T2, får ändrad användning till avfallshantering mm, J3, med markreservat för underjordiska ledningar, u. Kontoret påpekar att ändringen inte finns redovisad i planbeskrivningen. Kontoret anser att u-området istället skulle kunna finnas på ytan för industrispåret och att gällande planbestämmelse, T2, därmed kan ligga kvar.

Stockholm vatten och avfall

Stockholm vatten och avfall anser att u-området för Svenska kraftnäts kabel bör minskas och anpassas efter den faktiska dragningen av 400 kV-ledningen. Vidare anser Stockholm vatten och avfall att u-området bör skjutas så mycket mot Blixtljuset som möjligt för att inte begränsa deras befintliga verksamheter i området.

Stockholm exergi, tidigare AB Fortum Värme

Stockholm exergi har deltagit som aktiv part under planarbetet och är positiva till den nya detaljplanen. Fortum påpekar emellertid att u-områdena, samt bestämmelsen b, på plankartan måste justeras inför granskningen. Stockholm exergi och Svenska kraftnät för diskussioner om de platser där båda bolagen har ledningar och hur dessa bäst regleras i plankartan. Inför granskningen kommer bolagen att inkomma med ett gemensamt förslag. Stockholm exergi menar att när de kommit överens med Svenska kraftnät om mer detaljerade bestämmelser för u-områden kommer inte alla u-områden att behöva regleras med prickmark.

Stadsbyggnadskontorets ställningstagande

Efter samrådet för Tippen m m S-Dp 2015-19270 har förändringar gjorts till föreliggande plan så att u-området för kabeln fått en ny sträckning. Sträckningen är framtagen i samarbete med aktörerna inom området. u-områdets bredd är anpassat till kabelns storlek och kringliggande verksamheter.

Bestämmelsen b1 på plankartan är justerad efter samrådet. Höjdsättningen för kabelstråket har tagits fram av Svenska kraftnät och Stockholm exergi tillsammans. Vid Kvicksundsvägen är u-området inte reglerat med prickmark vilket möjliggör för Stockholm exergi att bebygga området med till exempel skärmtak över invägningsplats samt kur. För området gäller dock bestämmelsen b1 vilken reglerar ingrepp i marken till maximalt +41 meter över nollplanet.

Synpunkter inkomna under granskning

Nedan redovisas en sammanfattning av de synpunkter som inkom under granskningen. Länsstyrelsens yttrande framgår i sin helhet. Övriga yttranden i sin helhet finns att ta del av i planakten.

Remissinstanser

Länsstyrelsen

Förslag till detaljplan, upprättat i november 2018, har översänts till Länsstyrelsen för granskning.

En ny detaljplan tas fram för att möjliggöra markförläggning av en idag luftburen kraftledning. Kabeln, som ägs och förvaltas av Svenska kraftnät, är en del av projektet Stockholms ström. Den planerade sträckningen går mellan ställverket Snösätra och Högdalen. Kabelförläggningen ingick tidigare som en del i den nya

detaljplanen för kvarteret Tippen m.m. (Dp 2015-19270) men bryts ut för att projektet Stockholms ström ska kunna hålla uppsatt tidplan. Det innebär att alla planbestämmelser från detaljplanen Tippen mm (Dp 2015-19270) som nu ingår i föreliggande planområde samt dagvattenhanteringen måste ingå i föreliggande plan.

I planarbetet prövas även Stockholms läns landstings, SLL:s, önskan om utvidgning av det intilliggande spårområdet, främst på ett markområde som tidigare ingått i samrådsförslaget men också på en mindre del som delvis ingår i gällande plan och delvis på icke planlagd mark. Det görs för att tillgodose SLL:s behov av ytterligare ett spår inom området.

Planen syftar också till att sätta en korrekt användning för en mindre del av depåområdets norra del som nu regleras som återvinningscentral.

Planen är framtagen enligt reglerna för standardförfarande i plan- och bygglagen (2010:900), PBL.

Länsstyrelsen har lämnat ett samrådsyttrande över planförslaget för Tippen 1 (Länsstyrelsens dnr 402-39717-2017) i november 2017. Aktuell detaljplan är delvis utbruten ur denna.

Av 5 kap. 22 § PBL följer att länsstyrelsen ska yttra sig över planförslaget, om förslaget enligt länsstyrelsens bedömning innebär att

- ett riksintresse enligt 3 eller 4 kap. miljöbalken inte tillgodoses,
- miljökvalitetsnormer enligt 5 kap. miljöbalken inte följs,
- strandskydd enligt 7 kap. miljöbalken upphävs i strid med gällande bestämmelser,
- regleringen av sådana frågor om användningen av mark- och vattenområden som angår flera kommuner inte har samordnats på ett lämpligt sätt, eller
- en bebyggelse eller ett byggnadsverk annars blir olämplig med hänsyn till människors hälsa eller säkerhet eller till risken för olyckor, översvämning eller erosion.

Sammanfattande bedömning

Länsstyrelsen bedömer att det inte finns skäl att anta att Länsstyrelsen kommer att pröva kommunens beslut och upphäva detaljplanen, med stöd av 11 kap. 11 § PBL, under förutsättning att nedanstående synpunkter avseende miljökvalitetsnormer för vatten, förorenad mark och översvämningrisk beaktas.

Om dessa problem kvarstår vid ett antagande kan Länsstyrelsen komma att ta upp planen för prövning enligt 11 kap. 10 § PBL. Planen kan då komma att upphävas enligt 11 kap. 11 § PBL.

Prövningsgrunder enligt 11 kap. 10 § PBL

Länsstyrelsen har i granskningsskedet följande återstående synpunkter av betydelse för Länsstyrelsens överprövning enligt 11 kap. 10 § PBL.

Miljökvalitetsnormer

Under granskningen av Tippen 1 (*anm. sbk: här åsyftas troligen samrådet för Tippen m m S-Dp 2015-19270*) detaljplanen lämnade Länsstyrelsen synpunkter på dagvattenutredningens sätt att beräkna halter i dagvatten som kan påverka grundvattenkvalitet samt att flera prioriterade kemiska ämnen troligen finns i halter som överskrider fastställda gränsvärden för kemisk status, bland annat PBDE och PFOS. Denna del av området är avsedd till att göra plats åt nya tunnelbanespår och en spårtunnel. Området gränser till utflödesområde från Högdalstippen. Omkringliggande industrier och tippar har gett upphov till markföroreningar. I planen reserveras plats för en dagvattendamm som ligger där idag för att ta hand om dagvatten från detaljplanen Tippen 1. Dagens dagvattendamm är liten (cirka 15x10 m) och behöver byggas ut. Från den utbyggda dagvattendammen kommer dagvatten att ledas bort till Mälaren Fiskarfjärden och till Himmerfjärden via ARV. Tidigare var Magelungen huvudrecipient för områdets dagvatten. Ingenting skrivs i planbeskrivningen om ovan nämnda prioriterade ämnena. Dagvatten PM (Sweco 2018) saknar uppgifter PFOS, TBT och PBDE. Dessutom anser Länsstyrelsen att det just på den här platsen krävs mer avancerade beräkningar än de som har tagits fram med hjälp av schabloner i PM-et. Här behöver stor hänsyn tas till områdets särskilda förutsättningar (industrier och deponier) och befintliga markföroreningar. Den schablonmässig utritade dammen ligger tvärs en brant slänt, vilket ställer höga krav på markstabiliteten och utformningen. Det behöver studeras vidare hur troligt det är att det är bästa placeringen i landskapet. Det som behöver utredas och redovisas i betydligt högre säkerhetsgrad är hur den lokala föroreningssituation kommer att påverka utsläpp till grund- och ytvatten av de prioriterade ämnena PBDE, TBT, kvicksilver, kadmium, bly, PFOS och andra PFAS-ämnen som inte får ledas bort till recipienter. Det behöver avhandlingarna framgå vilka reningsgrader som finns för dessa ämnen i den tänkta dagvattendammen samt om den kommer att räcka.

Länsstyrelsen instämmer med slutsatsen i PM-et om att påverkan på MKN för berörda recipienterna bäst kan bedömas med ett

helhetsperspektiv för hela området, inklusive Högdalstippen, kraftverksområdet och depån.

Med anledning av bristande underlag anser Länsstyrelsen att kommunen inte på ett övertygande sätt har säkerställt att försämring av vattenstatus inte sker. Länsstyrelsen behöver tillräckligt med underlag för att kunna bedöma om risker för att miljökvalitetsnormerna inte kan följas finns eller inte. Länsstyrelsen ser gärna ett material som hanterar vattenföroreningar och dess förändringar för hela delavrinningsområdet som kan påverka vattenkvalitet i berörda recipienter.

Hälsa och säkerhet

Förorenad mark

Länsstyrelsen kan inte bedöma om marken är lämplig för sitt ändamål och därmed inte utgör en risk för människors hälsa. Kommunen behöver redogöra för områdets föroreningsbild samt hur eventuella föroreningar ska hanteras.

Eventuella utredningar och åtgärder ska ske i samråd med tillsynsmyndigheten. Denna detaljplan var tidigare (delvis) en del av detaljplanen för kvarteret Tippen m.fl. (Dp 2015-19270) I den detaljplanen har kommunen beskrivit hur eventuell föroreningssituation ska hanteras. Men i den här, utbrutna, delen nämns ingenting om föroreningsbilden eller hur eventuella föroreningar ska hanteras. Det framgår ur handlingarna att alla planbestämmelser samt dagvattenhanteringen i den tidigare detaljplanen (DP 2015-19270) måste ingå i den här utbrutna detaljplanen. Men det står som sagt inget om att samma hantering av eventuell föroreningssituation som i den tidigare detaljplanen (DP 2015-19270) ska gälla även i den utbrutna delen. Länsstyrelsen kan därför inte i det här läget göra en bedömning eftersom det saknas information om föroreningssituationen på platsen och hur en eventuell sådan ska hanteras.

Om kommunen har information om föroreningsbilden vid planområdet och hur denna ska hanteras behöver planbeskrivningen kompletteras med detta för att Länsstyrelsen ska kunna göra en bedömning ur ett föroreningsperspektiv. Länsstyrelsen saknar även undersökningsrapporter för att kunna bedöma föroreningsbilden.

Översvämningsrisk

Staden beskriver i planbeskrivningen att området kan påverkas negativt av översvämning vid kraftiga skyfall. Länsstyrelsen kan dock inte se i planbeskrivningen hur denna risk ska hanteras. Detta behöver staden tydliggöra innan planen antas.

Buller

Delvis var denna detaljplan en del av detaljplanen för kvarteret Tippen m.fl. (Dp 2015-19270) I den detaljplanen har kommunen beskrivit hur bullersituationen ska hanteras. Länsstyrelsen lämnade även där synpunkter på bullerhanteringen under samrådet. Men i den här, utbrutna, delen nämns ingenting om buller eller hur eventuella bullerstörningar från verksamheter, spår eller tunnelbanedepå ska hanteras. Länsstyrelsen kan därför inte i det här läget göra en bedömning eftersom det saknas information om bullersituationen på platsen och hur en eventuell sådan ska hanteras.

Övriga synpunkter som har betydelse för planens genomförbarhet

Nedan följer några av Länsstyrelsens synpunkter som kvarstår gällande råd om tillämpningen av bestämmelserna i 2 kap. plan- och bygglagen, PBL. Dessa infaller inte under Länsstyrelsens prövningsgrunder, men framförs här i granskningsskedet, eftersom vi anser att dessa frågor är av stor betydelse för planens genomförbarhet och påverkan på omgivningen utifrån allmän synpunkt.

Kulturmiljö

Länsstyrelsen i Stockholm län har ingen erinran ur fornlämnings synpunkt om det planerade detaljplanen utförs enligt insända handlingar.

Länsstyrelsen vill upplysa om att om fornlämnning likväl påträffas under arbetets gång ska arbetet i enlighet med 2 kap. 10 § i Kulturmiljölagen omedelbart avbrytas. Den som leder arbetet ska omedelbart anmäla förhållandet hos Länsstyrelse.

Lantmäterimyndigheten

Lantmäterimyndigheten påpekar att om någonting utöver dagvattendamm planeras byggas inom det markreservat för dagvattendamm (g 2) som har lagts ut i plankartan, vilket bestämmelsen a1 indikerar, så måste markreservatet begränsas i höjd- eller sidled så att markreservat och byggrätt inte sammanfaller. Markreservat för ett visst ändamål innebär en begränsning och marken kan inte nyttjas för något annat ändamål än markreservatets ändamål, d.v.s. om markreservat för dagvattendamm finns inom ett visst område kan detta område inte bebyggas med någonting annat oavsett om dagvattendamm byggs där eller inte.

Vidare har lantmäterimyndigheten synpunkter på genomförandebeskrivningen gällande beskrivningen av befintlig gemensamhetsanläggning Tippen ga:1. Det står att den fortsätter gälla oförändrat till dess att detaljplan S-Dp 2015-19270-54 vunnit laga kraft. Myndigheten påpekar att Tippen ga:1 gäller oförändrat fram till dess att anläggningsbeslutet omprövas i lantmäteriförrättning.

Myndigheten påtalar också att bestämmelserna för gemensamhetsanläggningar i plankartan bör ändras till:

- g1 – Marken ska vara tillgänglig för gemensam in- och utfart
- g2 – Marken ska vara tillgänglig för gemensam dagvattendamm.

Lantmäterimyndigheten framför att två rättigheter i planförslagets genomförandebeskrivning inte överensstämmer med fastighetsförteckningen. Dessa är:

- avtalsservitut för va-ledningar, akt 14/10928, belastande Tippen 2 som tas upp i planbeskrivningen men inte i fastighetsförteckningen.
- Ledningsrätt ,akt 0180K-2000-11407.1, belastande Tippen 1, som inte tas upp i planbeskrivningen, men i fastighetsförteckningen

Till sist vill lantmäterimyndigheten att beskrivningen av Svenska kraftnäts befintliga ledningsrätter för starkström, akt 0127- 9 5/35.1 och akt 0127 - 95/35.2, ändras så att det tydliggörs att planen möjliggör en markförläggning men att ledningsrätterna fortsätter att gälla oförändrat fram till dess att de omprövas i lantmäteriförrättning.

Trafikförvaltningen tillsammans med Förvaltning för utbyggd tunnelbana (FUT), Region Stockholm

Förvaltningarna framför att ett nytt u-område måste föras in på plankartan för att möjliggöra den ledningsomläggning i Kvicksundsvägen som är nödvändig för spårtunneln för tunnelbanan som ska dras fram.

Försvarsmakten
Inget att erinra.

Sveriges geografiska undersökning, SGU
Avstår yttrande.

Luffartsverket
Inget att erinra.

Stadsbyggnadskontorets ställningstagande

Detaljplanen för Tippen 1, 2, 3, 4 m fl Dp 2018-12824 togs ut ur planområdet för Tippen m m S-Dp 2015-19270 då den ursprungliga planen fick en allt för förskjuten tidplan. Av plantekniska skäl togs dagvattendammen på Tippen 2 med i planförslaget. Dammen tjänade emellertid främst delar av Tippenområdet som ingår i Tippen m m S-Dp 2015-19270. Dagvattenhanteringen beror mycket på hur verksamhetsområdet som helhet kommer att utvecklas och bebyggas. Därför planlades i granskningsversionen av detaljplanen Tippen 1, 2, 3, 4 m fl Dp 2018-12824 ett område för största tänkbara damm som skulle kunna behövas. Förfarandet innebar dock att dagvattenutredningen inte kunde beskriva hanteringen av de föroreningsämnen som länsstyrelsen efterfrågade eftersom varken utformningen av eller storleken för tillrinningsytorna var kända. Efter granskningen och länsstyrelsens yttrande har området där dammen ingick plockats ur planområdet.

Stadsbyggnadskontoret bedömer att det är mer logiskt att dagvattenhanteringen tas med i den detaljplan där ytorna som dammen tjänar finns med. Det innebär också att dammens utbredning och konstruktion i den branta terrängen kan utredas närmare. Kontoret ser därför att Stockholms stad och länsstyrelsen är eniga om att dagvattensituationen för Tippenområdet ska bedömas som en helhet.

Eftersom länsstyrelsen i sitt yttrande framför att planområdets föroreningsbild inte är tillräckligt kartlagt har stadsbyggnadskontoret efter granskningen beslutat att dra ut både dagvattendammen och den del av T1-området som planlades för utbyggnad av spårområdet. Inom området skulle dagvattnet infiltrera och därmed kunna laka ur eventuella föroreningar. Stadsbyggnadskontoret vill poängtera att hela den del av planområdet som tidigare ingick i Tippen m m S-Dp 2015-19270, det vill säga u-området, dagvattendammen och marken kring Kvicksundsvägen, omfattas av den hantering gällande föroreningar som föreskrevs i samrådsversionen av Tippen m m S-Dp 2015-19270 samt tillhörande miljökonsekvensbeskrivning. Detta är också förtydligat i planhandlingarna inför antagandet.

Inom den del av planområdet som nu går för antagande föreligger ingen översvämningsrisk.

Eftersom den del av T1-området som skulle användas för spårutbyggnad inte längre ingår i planen finns det inga källor till ökat buller inom planområdet.

Stadsbyggnadskontoret noterar lantmäterimyndighetens synpunkter om utformningen av dagvattendammen. Efter granskning har dammen tagits bort ur planen. Dagvattendammen kommer att i samråd med lantmäterimyndigheten få en annan utformning under arbetet med Tippen m m S-Dp 2015-19270.

Stadsbyggnadskontoret ändrar de felaktigheter som finns i planbeskrivningen i enlighet med lantmäterimyndighetens synpunkter. Skrivningen för g1 kommer dock att vara oförändrad i enlighet med riktlinjer för planbestämmelser på stadsbyggnadskontoret.

Kommunala nämnder, bolag och förvaltningar

Stockholm exergi

Stockholm exergi ställer sig bakom förslaget till detaljplan eftersom förslaget är framtaget i samråd med dem och Svenska kraftnät. Stockholm exergi påpekar i sitt yttrande vikten av att alla trafikfrågor inom området samordnas samt att all flytt eller omläggning av bolagets ledningar måste föregås av ett avtal.

Stockholm vatten och avfall

Stockholm vatten och avfall påpekar att de har både återvinningscentral och VA-system inom det planlagda området och att slutplaneringen måste ske i samråd med bolaget.

Stockholm vatten och avfall framhåller att den dagvattendamm som illustreras på plankartan är just en illustration och att den mark som inte används för dammen ska gå att använda för annan verksamhet.

Bolaget påpekar vidare att både marköverlåtelsen mellan Stockholm vatten och avfall och Förvaltning för utbyggd tunnelbana (FUT), samt markförläggningen av Svenska kraftnäts kabel över bolagets mark, regleras i avtal och att Stockholm vatten och avfall inte har några synpunkter på detta förutsatt att avtalen följs. Till sist påpekas att planerade arbeten i Kvicksundsvägen inte får försvåra planerad ledningsomläggning där samt att särskild vikt ska läggas vid huvudvattenledningar.

Trafikkontoret

Trafikkontoret ställer sig positivt till utvecklingen av Högdalsdepån men anser att påverkan på omgivande naturmark behöver studeras närmare.

Miljö- och hälsoskyddsnämnden

Miljö- och hälsoskyddsnämnden tillstyrker planförslaget men har några invändningar. I planen föreslås dagvattnet ledas till en dagvattendamm som avvattnas via ledning till Mälaren – Fiskarfjärden, området som avleds mot dammen ingår i Magelungens naturliga avrinningsområde. Nämnden vänder sig emot att man byter recipient eftersom ett minskat vattenflöde mot Magelungen kan vara negativt då det ger minskad utspädning, minskad vattenomsättning och gör sjön känsligare för torrperioder. Det bör också kartläggas om en minskad infiltration kan påverka småvattenförekomster i Rågsveds naturreservat.

Enligt miljö- och hälsoskyddsnämnden har groddjur observerats i den befintliga dagvattendammen. Nämnden menar att detta måste beaktas vid byggandet av den nya dammen. Vid utformning av den nya dammen bör det beredas möjlighet för groddjuren och dess reproduktion.

Till sist framför nämnden att de önskar att planhandlingarna bör redovisa hur byggtrafiken kommer att angöra området eftersom Kvicksundsvägen kommer att bli hårt belastad när industriområdet byggs ut.

Stadsbyggnadskontorets ställningstagande

Stadsbyggnadskontoret noterar Stockholm exergis synpunkter gällande samordning.

Stadsbyggnadskontoret noterar Stockholm vatten och avfalls synpunkter angående utformningen av dagvattendammen och företagets möjlighet att nyttja sin mark. Synpunkterna kommer att tas med vid den kommande planeringen av dagvattendammen i samband med fortsatt arbete men planförslaget Tippen m m S-Dp 2015-19270.

Stadsbyggnadskontoret menar att den påverkan på omgivande naturområde som planen medför i och med det minskade planområdet endast är nedgrävningen av den nu luftburna kraftledningen. Som redogörs för i planbeskrivningen gör kontoret bedömningen att närområdets naturkaraktär förstärks när den luftburna ledningen försvinner. Ledningsgatan för den nedgrävda kabeln kommer att röjas med jämna mellanrum på samma sätt som

innan. Ledningsgatan kan på så sätt även fortsättningsvis fungera som livsmiljö för till exempel fjärilar.

Stadsbyggnadskontoret noterar miljö- och hälsoskyddsnämndens ändrade förhållningssätt gällande infiltration inom området och Magelungens avrinningsområde. Kontoret kommer att ta synpunkten med sig inför den fortsatta planarbetet med Tippen m m S-Dp 2015-19270. Vidare noterar kontoret nämndens synpunkter gällande groddjur i dagvattendammen och önskan om en beskrivning av byggtrafiken inför kommande planeringsarbete.

Övriga yttranden

Brf Bronskatten, Gårdskarlen 1:1 och 2:1

Styrelsen för bostadsrättsföreningen Bronskatten anser att det är bra att detaljplanen innebär ett bättre omhändertagande av dagvatten så att föroreningsbelastningen till Magelungen minskar. Föreningen vill dock ha svar på vad minskad vattentillförsel till sjön innebär.

Stadsbyggnadskontorets ställningstagande

Eftersom detaljplanen efter granskning är ändrad på ett sådant sätt att dagvattenavrinningen sker oförändrat i jämförelse med dagens situation så kommer tillflödet av vatten till Magelungen inte att minska. När kabeln markförläggs kommer all hantering av eventuellt förorenade massor att ske i enlighet med detaljplanens föreskrifter. Dessutom kommer inte de massor som schaktas ur läggas tillbaka, utan kabelgraven kommer att täckas av nya, rena massor. Det innebär en minskad tillförsel, om än ytterst marginellt, av föroreningar till Magelungen via dagvatteninfiltration.

Synpunkter inkomna efter granskningstidens slut

Stadsdelsförvaltningen Enskede – Årsta – Vantör

Förvaltningen vill att staden ska avsätta medel för grönkompensation för den naturmark som tas i anspråk för utvidgat spårområde. Om den markförlagda kabeln inte följer samma sträckning som den luftburna ledningen påpekar förvaltningen att markförläggningen kommer att innebära avverkning av träd och buskar. Även för den avverkningen vill stadsdelsförvaltningen att staden avsätter medel för grönkompensation. De påpekar att det finns riktlinjer om att avverkning av ett större träd ska kompenseras genom plantering av två nya. Avverkning av stora träd ska i mesta möjliga mån undvikas, hänsyn vid schaktarbeten ska tas till omgivande träds rotsystem och markkompakterings ska i mesta möjliga mån undvikas vid arbete med tunga maskiner.

Vidare framhåller stadsdelsförvaltningen det påbörjats ett arbete med en eventuell upprustning av Högdalstopparna. Förvaltningen framför därför en önskan om att den icke-planlagda naturmarken ska planläggas som parkmark för att underlätta kommande arbete.

Stadsdelsförvaltningen påpekar vidare att arbetet under anläggningstiden bör samordnas med andra aktörer och deras eventuella samtida anläggningsarbeten inom området för att minimera byggtrafiken och åstadkomma så liten åverkan som möjligt.

Stadsbyggnadskontorets ställningstagande

Utökningen av spårområdet är inte längre en del av detaljplanen, men kommer att prövas i kommande planarbete.

Stadsbyggnadskontoret noterar förvaltningens önskan om grönkompensation för den mark som tas i anspråk. Frågan om grönkompensation för Tippen kommer att behandlas under det kommande planarbetet med Tippen m m S-Dp 2015-19270. Kontoret noterar stadsdelsförvaltningens redogörelse för gällande riktlinjer för trädgård och markarbeten.

För att få ledningskonssession måste en miljökonsekvensbeskrivning, MKB, tas fram. MKB:n för aktuell ledningsdragning innehåller en naturinventering av området där kabeln ska grävas ner. Inventeringen visar att kabelsträckan inte kommer att beröra några områden men högre naturvärden. På ett ställe kommer kabeln att gå igenom ett mindre område med liljekonvaljer. Åtgärder kommer att vidtas för att dessa ska kunna fortsätta växa inom området. Sammantaget bedöms påverkan på naturområdet bli liten.

För frågan om planläggning av hela Tippenområdet som parkmark hänvisar stadsbyggnadskontoret till det fortsatta arbetet med planförslaget Tippen m m S-Dp 2015-19270.

Stadsbyggnadskontoret noterar slutligen förvaltningens samordning av byggtrafik.

Sakägare enligt fastighetsförteckningen

Namn, adress/fastighet

Region Stockholm, trafikförvaltningen, Blixtljuset 18

Stockholm exergi AB, Tippen 1

Suez recycling AB, Tippen 2

Stockholms stad, exploateringskontoret, Tippen 3 – 4 samt Örby 4:1

Svenska kraftnät, ledningsrätt belastande Tippen 1 – 4 och Örby 4:1
Balcona fastigheter AB, Blixtljuset 17
Ellevio AB, Fotocellen 10 samt elnätstation på Örby 4:1
Vattenfall AB, ledningsrätt belastande Tippen 1 – 4 och Örby 4:1

Synpunkter inkomna under samråd och granskning som ej tillgodosetts

Stadsbyggnadskontoret bedömer att ingen är besvärberättigad eftersom alla de synpunkter som inkommit under samråd och granskning och som berör det område som nu tas upp för antagande blivit tillgodosedda.

Stadsbyggnadskontorets sammanvägda ställningstagande

Efter granskningen har flera delar av planförslaget plockats bort. Planområdet bröts ut för att markförläggningen av kabeln inte får försenas eftersom det är en viktig del av strömförsörjningen i södra Stockholm. Av plantekniska skäl ingick också en dagvattendamm och området runt Kvicksundsvägen i granskningsversionen av planen. Under granskningen inkom dock synpunkter som inte kan besvaras utan ett flertal nya underlag. Stadsbyggnadskontoret gör bedömningen att den försening som det skulle innebära att ta fram nya underlag inte är försvarligt då detaljplanens primära syfte är att möjliggöra markförläggningen av Svenska kraftnäts kabel. För de delar som tas upp för antagande bedömer stadsbyggnadskontoret att inga synpunkter kvarstår.

Stadsbyggnadskontoret föreslår att förslag till detaljplan antas.

Anna Lina Axelsson
planchef

Maria Borup
stadsplanerare